

296.05(498) 933.605

20
66 K

ajjedod Central

Cimj (Kolozsvár) 5682 kislev 30

Ara pályaudvaron is 1-50 tal

Cenz.: V. P

1921 december 31

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Szintézis

A történelem rendszerint kerül a heves és robbanásszerű manifesztációkat. Jelentőséges mozzanatait nem egyszerre, hanem inkább lépésenként, szinte fejezetről fejezetre gombolyítja le az időről. Mindegy megnyilatkozása ünnepélyes áhitatot követel, akárcsak a Tóra-olvasás. Három évnek, vagy három napnak a története elszakíthatatlanul egységes, de jelenségei csak gyűrűzve kapcsolódnak egymásba. Weizmann Chajim háromnapos berlini tartózkodása tele van történelmi fontossággal, de különböző mozzanatai nem egyszerre, csak egymásután tárulnak a szemünk elé. Az első napon fogadja a birodalmi kancellár, aki élénk szimpátiájáról biztosítja a cionista mozgalmat. A második napon megjelenik a birodalom elnöke, aki nagy érdeklődéssel hallgatja meg jelentését a cionizmusról. Ugyanezen napon Haniel külügyi államtitkár diplomáciai ebédet adott a cionista világszervezet elnökének a tiszteletére és késő korok talán legendákat fognak mesélni erről az ebédéről. Tizenötmillió zsidó enyhitette nemzeti öhségét ezen az ebéden.

Nekünk szükségünk van a nemzetek szimpátiájára, mert a magunk ereje bármilyen nagy is, de mégis csak teljesebbé lesz, ha idegen nagy nemzetek jóakaratu érdeklődésére támaszkodhatik. Ebert és Wirth és Haniel érdeklődése jelentékeny értéket jelent a mi szemünkre. Jóakarat megértésükben nagyon hasznos energiaforrást talál a zsidó nemzeti törekvés. De ha a nemzetközi kapcsolatok megszilárdításának fontosságát teljes értékében el is ismerjük, Weizmann Chajim berlini tartózkodását történelmileg fontosságúvá mégis nem a német diplomáciánál elért sikerei avatják, hanem azok a sikerek, amelyeket köztünk, zsidók között ért el a német fővárosban.

Weizmann Berlinben nem csak a cionisták ünnepelték, hanem az egész zsidóság, sőt az egész hivatalos zsidóság is. A hitközség nevében annak elnökei köszöntötték a hitközség székházában. Az ünnepi szónoklatokból olyan mondatok virágoztak ki, amiket sajnálni kellene, ha kihervadnának az emlékezetből. Csodálattal kell adózni — jelentette ki többek között Stern titkos tanácsos, a berlini nagy hitközség elnöke — a cionista mozgalomnak, bármilyen párt szempontjából itéli is azt meg az egyetemes zsidóság. A hitközség második reprezentánsa még plasztikusabb kifejezésekkel hangsúlyozta az egységes zsidó felfogást. Ilyeneket mondott: a berlini hitközség méltányolni tudja Weizmann Chajim nagy ideáját és a berlini zsidóság a nagy zsidó feladatot: Palesztina kiépítését teljes erejéből támogatni fogja.

A zsidóság szintézise keménykedik ebben a mondatban. Nagyon világosan, nagyon érthetően fejeződik ki benne a cél, az ut is, amely hozzá vezet és a törvény is, amely a feladatot kormányozza. De hogy az utolsó hályog is lekertüljön a zsidó szemekről, hogy a kételkedők többé ne kételkedhessenek és ne ingadozhassanak az ingadozók, hát e világos fogalmazásokba még több fényt vetített Weizmann Chajim, aki ezt mondta: remélni kell, hogy a nagy feladattal szemben el fognak enyészni a pártfelfogásokban gyökerező differenciák és minden zsidó, bármilyen párthoz tartozzék is és bármilyen világszemléletet valljon is, különbség nélkül azok mellé áll, akik Palesztina kiépítésén fáradoznak.

Az eszmék sokfélék lehetnek, de célt csak egyet vállalhat a zsidóság: Palesztina kiépítését. A zsidó lehet konzervatív vagy ha-

ladó, Palesztina ügye az ő ügye és abból ki nem kapcsolhatja magát. Vallásos, politikai és filozófiai felfogások nyomhatják oly mértékig a zsidó érdeket, hogy az az egyetemes zsidóság érdekétől elszakadhat. A párt-szellem nem fojthatja el a zsidó szellemet. A pártérdek nem lehet elválasztó fal, nem is volt az sohasem, mert ez csak föltételezen takarja el a zsidó egységességet. A zsidó nemzeti élet kétezer éven át a zsidó öntudat alatt folyt, mint a hegyi víz, de azért hogy csak ritkán mutatkozott, mégis csak volt. Akik pártfelfogásból ridegséget mutatja, a zsidó nemzeti eszme iránt, a szívök mélyén még azok is megtalálhatták volna a Palesztina-gondolatot, ha egyszer önmagukba szálltak volna.

A Palesztina-gondolattal szemben nem jogosult a különállás. A zsidóságon belül le-

hetnek fejlődésbeli eltérések, de csak mellékes törekvésekben. Ezek az eltérések magát a zsidó egységet nem érinthetik és ennél fogva nem érinthetik azt az eszmét sem, amely minden zsidó eszme között a legegységesebb. Palesztina kiépítése nem pártügy. Az a kérdéstől való eltávolodás sohasem volt történelmi kényszerűség és az ellentétek nem voltak természetes ellentétek. De az ellentétek megvoltak és legszentebb feladatában akadályozták meg a zsidóságot. Most már végre odajutottunk, hogy mindenki, aki komolyan veszi a zsidóságot, ez ellentétek kiegyenlítésére törekszik. Már a berlini zsidóság is eljutott odáig, pedig a közömbösség nem ott volt a legkisebb. Es hogy ez az érzés hivatalos kifejezésre erősödött, Weizmann Chajim berlini látogatásának ez adja meg a történelmi fontosságot.

Gyulafehérvár a megegyezés akadályá

Take Jonescu után Bratianu jön — A nemzeti párt nem vesz részt a koncentrációban

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A politikai válság megoldására ma két eshetőség áll nyitva. Vagy sikerül Take Jonescu vállalkozása, vagy kénytelen visszaadni megbízatását a királynak és Bratianu következik utána. Flondor tárgyalásai, amelyek koncentrációs kormány megalakítására irányulnak, még tartanak és Take Jonescu párhívei mindent elkövetnek, hogy ennek a kombinációnak sikerét elősegítsék. A koncentrációs kormány élén Take Jonescu állana, résztvenne benne Maniu, Flondor és a néppárti disszidensek. A legnagyobb nehézséget kétségtelenül a nemzeti párt magatartása okozza. Maniuek nehezen tudják rászánni magukat, hogy végkép elszakadjanak a liberálisoktól annál inkább, mert egyre bizonyosabba válik, hogy ha Take Jonescu vállalkozása nem sikerül, utána

Bratianuék kerülnek uralomra.

A kormány körében egyre sürűbben hangoztatják ezt az eshetőséget és az egyik miniszter egy újságíró kérdésére a leghatározottabban jelentette ki, hogy a jelenlegi kormány után feltétlenül a liberálisok veszik át a kormányzást.

Az új kormány bevallja, hogy utána liberálisok jönnek.

A kormány egyik tagja a sajtó képviselői előtt így nyilatkozott:

A hatalmat jól megalapozott programmal vettük át és pedig: A pártok megbékítése, a politikai erők összhangba hozása, hogy az országot a meglévő káoszából kivezessük és a haladás útjára vezessük. Azért jöttünk, hogy megszavaztassuk a választójogi törvényt, valamennyi párt részvételével, konszolidáljuk a pénzügyi helyzetet, revízió alá vesszük az adótörvényeket és előkészítjük az alkotmánymódosítást, ami egyik legsürgősebb feladat. Teljes erőnkkel azon voltunk, hogy parlamenti többséget szerezzünk.

— Sikerült-e ez? — kérdezte az újságíró.

— Özintén be kell vallanom, hogy eddig nem sikerült.

— És ha január 17-éig sem sikerül?

— Ugy — nyíltan meg kell mondanom —

a liberálisok fognak hatalomra kerülni.

mint egyedüli szervezett párt, amely kész átvenni a felelősséget a kormányzásért.

Bratianuék kormányrajutása a demokrata

csoportok szempontjából kétségtelenül katasztrófát jelentene és ezért Flondor és Take Jonescu kísérleteinek sikerében egyre jobban biznak. A többség legnagyobb része hajlandó elhagyni Averescu tábornokot, hogy az új alakulásban résztvegyenek. Az erdélyi nemzeti párt és a parasztpárt jóakaratu támogatásán kívül mintegy hatvan hetven Averescu-párti képviselő közreműködését remélik és nem tartják kizártnak, hogy Marghitomanék is jóindulatu semlegességet tanúsítanak ezzel az alakulással szemben.

A politikai helyzet általában tisztázatlan.

A nemzeti párt, parasztpárt, Take Jonescu hívei és az a hatvan hetven averescanus, akiknek csatlakozására számítanak, még nem alkotja a parlament többségét és így nagyon kétséges, hogy Take Jonescut január 17-én nem-e szavazzák le.

Averescu környezetében jól ismerik a párt hangulatát, tudják, hogy sokan kiakarnak lépni, de megvannak róla győződve, hogy a disszidensek csak külön csoportot alakítanak, de Take Jonescu kormányát semmiesetre sem támogatják. A nemzeti párt is hivatalosan cáfolja a hírt, mintha hajlandó volna egy Take Jonescu elnöklétére alakuló koncentrációs kormányt támogatni. A vezetőség tegnap erre vonatkozólag kommunikét bocsátott ki, amelyben kijelenti, hogy a párt megmarad eddigi álláspontja mellett. Az „Epoca” szerint

a nemzeti párt támogatása bizonytalan.

viszont valószínű, hogy a választójogi törvény, a párt feltétlenül megszavazza. Megteszik ezt Maniuek annál is inkább, mert az új választásokat, amelyeket a párt már régen követelt csakis az új választójogi törvény alapján irhatják ki.

A párt vezetősége különben tárgyalásokat kezdett a bukovinai nemzeti párttal és elhatározták, hogy mindkét párt népgyűlést hív egybe Csernovicba és Kolozsvárra, amelyen határozni fognak a jövő magatartás felől. A nemzeti párt helyzetét a romániai pártok között az teszi nehezzé, hogy feltétlenül ragaszkodik a gyulafehérvári határozatok végrehajtásához. Ezeket a határozatokat azonban az ökirályság pártjainak legnagyobbrésze nem teheti magáévá és így a tárgyalások folyamán a gyulafehérvári határozatok állandóan áthidalha-

tatlan ellentétként áll a nemzeti párt előtt. Egyes jobboldali erdélyi politikusok körében az a kétségtelenül tendenciózus híresztelés kering, hogy

a nemzeti párt Gyulafehérvárra új nagyszabású népgyűlést hív egybe, amelyen az 1918-ban hozott határozatokat revízió alá veszi.

A nemzeti párt demokrata elemei azonban tudják, hogy ez a hír nem felel meg a valóságnak és csak egyes reakciós körök óhaját fejezik ki.

A kormány a közsabadságokért

Az ellenzéki sajtóban egyre több panasz hangzott el a kormány ellen, mert mind sürűben követ el szabálytalanságokat a közsabadságok kezelése körül. A panaszok főleg a gyűlekezési és a sajtószabadságon esett sérelmeket sorolta fel. Take Jonescu, aki programbeszédében a közsabadságok védőjének vallotta magát, honorálta ezeket a panaszokat és megfogadta a kellő intézkedéseket. Az újságírók panaszainak orvoslására átiratolt intézett az összes minisztériumokhoz, hogy az újságírók részére a nap bizonyos óráiban a minisztériumok adják meg a szükséges felvilágosításokat. A belügyminiszter viszont az összes közigazgatási hatóságokhoz intézett körrendeletet, amelyben utasítja, hogy azokat a gyűléseket, amelyeken a képviselők beszámoló beszédeket tartanak, semmiesetre se akadályozzák meg, hanem a legteljesebb mértékben segítsék elő.

Változások a diplomáciai karban

Mint ismeretes, röviddel Averescu tábornok lemondása előtt a kormány elterjesztésére a király Titulescu volt pénzügyminisztert Románia londoni követévé nevezte ki. A kinevezésről szóló királyi dekrétumot a hivatalos lap tegnapi száma hozta nyilvánosságra. Ezzel kapcsolatban bukaresti politikai körökben hirt jár, hogy Ghica párisi követet Take Jonescu Romába helyezi át. Lahovári római követet pedig visszahívja a külügyminisztériumba. Amennyiben a koncentrációs kormány alakítására irányuló törekvések meggyőzőnek és a kormány kénytelen volna helyét elhagyni, a párisi követ Derussy, a jelenlegi külügyminiszter lenne.

Averescu önként akarta átadni a hatalmat Take Jonescunak

Az „Indreptarea” folytatja Averescu volt miniszterelnök interjújának közlését. A tábornok a következőket mondja:

— Követelni a kormány lemondását, amely kompakt többséggel rendelkezik akkor, amikor a parlament ülészik és ép a trónbeszédre adandó felirati válasz vitájában, oly parlamenttel szemben, amely az elmúlt ülészek végén magaslatos trónbeszédben részesült. Hatalomra juttatni egy kormányt, amelynek nem volt talaja az országban és nem volt bázisa a törvényhozó testületben: Mindez számomra rejtély, amelyet nehéz megfogni. Azt hiszem, ha nem járultak hozzá egy Coanda-kormány alakításához azért, mert azt remélték, hogy a jelenlegi miniszterelnöknek inkább fog sikerülni más pártbeli elemeket maga köré csoportosítani és az a remény meghiúsult, újabb rejtélyt képez számomra, miért nem ért véget a Take Jonescunak adott megbízás is ezen illúzió szétfoszásával.

— Véleményem szerint az egyetlen megoldás a jelenlegi többség kebeléből oly kormány alakítása, amely

felhívást intéz az összes pártokhoz, hogy vegyenek effektív részt a munkában.

Minél hamarabb történik ez meg, annál jobb. Mindenesetre ép a jelenlegi kormánynek előnyére is volna ez, mert a többség megmarad állhatatosan a vonalon, amelyet a maga számára megvont. 1920-ban pártomnak személyes érzelmei ellenére és abban az értesben, hogy ellenfeleimnek elég fegyvert adok a kezébe, formulával, hogy egyesülök a csokolyokkal, a konzervatív-demokrata párt hajótörött maradványait minden figyelmeztetés és ellenállás dacára fölvettem a kormányba. Az volt a meggyőződésem, hogy ezeket az elemeket beolvashatom a pártomba. Az Eforiában az agrárreform megszavazása után tartott banketten Argeloiu és különösen Joanitzescu pohárköszöntőikben ki is fejezték azt a kívánságukat, hogy a demokrata pártnak egyesülnie kell a néppárttal.

Take Jonescu ekkor sértő hallgatással válaszolt.

Mielőtt szabadságra utaztam, megismételtem ezt a javaslatot és megmondtam, rosszul teszi, ha visszautasítja, mert szívesen átadnám neki a kormány vezetését. Majd később, mikor a válság megkezdődött, illetékes helyen azt is közölték velem, hogy Take Jonescu kész volt volna a párttal fusionálni és ma is kész erre. Nem tudom milyen jelzővel illessem ezt a különös eljárást.

Nézzétek ukrániai testvéreitek sorsát! Gondoljatok magatokra, gondoljatok gyermekeitekre! Hozzatok meg minden áldozatot akkor, amikor kéri, s nem akkor, amikor már esetleg késő lesz. Tegyétek magatokévá a Keren Hajjeszód ügyét!

Olaszországot kellemlenül leple meg a lanai egyezmény

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, december 30. Ausztria és Csehszlovákia lanai megegyezése keresztülhuzta az olasz külpolitikának azt a törekvést, mely a Duna-völgyben hegemoniát akart biztosítani magának. Egyidőre esik az osztrák-cseh egyezmény a soproni döntéssel, melynek az olasz külpolitika adta meg a valósefüggést találni Ausztria elhatározása és a nyugatmagyarországi kérdés elintézéséből általa levont következmények közt. Ausztria hitározott fellépése, melylyel szövetséges után nézett, nyílt szakitás avval a passzív politikával, melyet elsősorban a szövetséges nagyhatalom, Olaszország kívánt pretokterátus formájában fölőtte gyatorolni.

Tudós tónknak alkalma volt a bécsi olasz követség hangulatáról a lanai egyezményvel kapcsolatosan meggyőződést szerezni. Az ide befutott római értesülések szerint az olasz külpolitika vezetőit a lanai egyezmény igen kellemlenül érintette. Nem egyszerűen két országnak a szerződését látja ebben, hanem a középeurópai politika fordulatóját. Mégpedig olyan fordulatót, mely a római Consulta vere ségét jelenti. Italia tudvalevőleg Középeurópa vezető állama akart lenni és mint ilyen, gyám sága alatt kívánta tartani Ausztriát. Annál hatásosabbnak vélte ezt a gyám ságot, mennél kevésbé nyújtott módot Ausztriának a konszolidálódásra. Emlékezetes még, hogy a mult nyáron milyen hallatlan nehézségeket támasztott Italia annak a zálogjognak a visszavonásánál, mely az osztrák külföldi hitel alapját képez hette. Ugyanugy avatkozott be rögtön Italia, mikor Magyarország és Ausztria közt a Bungenland miatt felmerült vitáról volt szó. Italia ebben az esetben jóakaratot mutatott Ausztriával szemben, de tulajdonképpen Magyarország álláspontját támogatta. O az részről felismerik, hogy az osztrák fellépés váász akar lenni az olasz külpolitikának is.

A bécsi olasz követséghez közelálló körök ből nyert értesítés szerint Dalla Toretta külügyminiszter a soproni népszavazás dolgában is következetes maradt a maga politikájához, amennyiben kijelentette, hogy a soproni népszavazás eredményét véglegesnek tekinti és semmi esetre nem fog hozzájárulni annak a megsemmisítéséhez. Az olasz külpolitika tehát, bár a lanai megállapodás nagyon kellemlenül érintette, tovább óhajtt menni az eddigi uton.

Kis, árva zsidócska

Irta: Dr. Frischmann Dezső

Reb Jidl házát ébren tartotta az éhség. — Kenyeret! — nyögött fel az egyik gyerek és álmatlanul, csillogó szemekkel ült fel az ágyban.

— Mámicska én fádom — panaszkodott a másik — és dideregva kuporodott össze a vékony takaró alatt.

— Félek! — riadt fel a harmadik — Andris ott áll az ablak mögött. Jaj! ne ereszd be anyácska... — és két nagy szemét rémülten kitért.

— Nem tudok aludni — riadt fel a negyedik. Mondj mesét Mámicska a bujdosó királyfiról.

Csak a legidősebb fiu maradt csendben. Ő chéderbe járt és már tele volt a lelke sok szomorú bölcseséggel. Az ő gyomrában is lázongott az éhség, de két jó szemét engedelmesen behunyta és hallgatott.

A szoba egyik sarkában rongyos ruhák halmán kuporgott az anya. Ványadt mellét erőtlen csecsemő kiozta, hervadt arca életlen messzeségbe bámult és gyötrelmes, önkínzó dalt énekelt.

Reb Jidl, a házaló pedig ott görnyedt az asztalnál a Titok könyve előtt. De most viaskodtak vele a betűk. Megkínzott fejét gyakran lehajtotta a szíve felé és a ferde, csucos hústömeg is mintha jobban nyomta volna a hátat.

— Így szólott Rabbi Simon ben Jocháj!

— olvasta a szent Zóhárt Reb Jidl — és régi titkok nyitogtatták magukat előtte, szent betűkkel lepecsételt ajtókat, amik mögött a Teremtés és kohói forrtak, de egy gyermek falnyöszörgött: kenyeret!... és Reb Jidl elkáprázott lelke ismét a sötét valóságba hullott.

— Kenyeret?... — révedezett Reb Jidl — és édes lázító illatok érkeztek hozzá, felkavarták a gyomrát és boldog szimatolásban megremegtették az orrát, de aztán mint bűnös látomás elől ismét a könyvh z menekült.

De a betűknek most elszállott a lelkük. Élettelen rajzokká, sötét talányokká váltak és Reb Jidl szomjuhozó lelke hiába kereste a titkok kulcsát. A betűk most hidegek, hallgatgok maradtak, rejtelmesez magukba zárkóztak és karjaikat gögősen összefonák.

— Kenyeret!... — nyöszörgött fel megkínzottan Reb Jidl — és megjelent előtte egy drága rózsaszínű halom, illatosan és párologón, ahogy ma a bétmidrásból jövet Reb Mechl, a pék kirakatában látta. Kenyeret... — gondolta — és a feje sírva hullott a könyvbe. Milyen jó volna ketté törni egyet, nagy meleg karéjokban szétosztani a gyermekeknek, még frissen és párol ón beleharapni, arany héját ropogtatni és enni beőle, enni... enni... enni...

II.

Reb Jidl hátára kötötte batyuját, nagy áhítatlan visszanezgett a küszöbről, azután alázatosan elindult az éjszakába.

A gettó még aludt mély lázbeteg alvással és szépeket álmodott. A szűk mellű, ferde utcácskák most kiszélesedtek, a beteg sikátorok hangos, kacagó terekké táglultak, a kőfal, ami a gettót körülbörtönözte, hangos robbanással lehullott és sok drága izérettel megnyíltak a messze horizontok. A gettó lázas szépeket álmodott, hallani lehetett az emberek nehéz sóhajtását, amint rabságavert vágyaikat beléleheltek az éjszakába.

Csak itt ott örködött egy világos ablak szem. Reb Ajziki házából fájdalmas zümmögés szűrődött ki, valami eltévedt keleti nótá, egy győzelmes bariton és egy sirdogáló édes szoprán harcoltak, vitatkoztak, ölekeztek egymással. Egy másik házból drága aromák érkeztek, itt lakott Pinchesz a felcszer és illatos füvekből édesz medicinákat készített. Reb Mechnél is ébren voltak már, ahol keményinű legények szombati kalácsokat fontak és aranyra piritott kenyérhalmokat lapátoltak ki a kemencéből.

Reb Jidl a házaló, meghajlottan támolygott végig a sötét utcákon életének nagy nyomorúsága és nehéz batyuja alatt. Örömtelen élete mint rettenetes vízió elevenedett meg előtte. Ugy érezte, hogy az ő ferdére taposott hátára van építve a gettó és zörgő batyujában láncravert életek összesűrűsített tragédiáit hordja. És mint lázalom ködlött fel az élete. — Az apja: megölték valahol az országuton... az anya: köhögött, köhögött és drága, forró, vért köpött... rettenetes utak faluról-falura... sok riadt szaladás és zsidó!

Weizmann berlini beszéde

„Átlépjük a nagy gátakat”

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, dec. 29. Jelenlétére az Uj Kelet, hogy Weizmann Chajim, a cionista világszervezet elnöke pár napot Berlinben töltött, ahol a berlini zsidóság rendkívül ünnepélyes fogadtatásban részesítette. Közöltük, hogy Weizmann meglátogatta Wirth kancellárt és hosszabb tanácskozást folytatott Ebert birodalmi elnökkel. Weizmann Berlinben úgy fogadták, ahogy csak nagy államférfiak szoktak. Haniel külügyminiszter Weizmann tiszteletére szerdán dézsónét adott.

A berlini filharmónikus társaság hatalmas termében csütörtökön tömeggyűlést tartottak, amelyen megjelentek a kormány és a berlini tanács képviselői, valamint az összes berlini zsidó szervezetek megbízottai. Felix Rosenblüth a németországi cionista szervezet elnöke üdvözölte Weizmann és rámutatott a németországi cionizmus küzdelmes múltjára. Ezután Weizmann emelkelett szólásra.

— Mielőtt beszédem tárgyára rátérnék — mondogta — engedjék meg, hogy hálás köszönetet mondjak Wirth kancellár és Ebert birodalmi elnök uraknak azért a meleg érdeklődésért, amellyel mozgalmunkat és törekvéseinket kísérik. Mi cionisták kedvvel tudjuk értékelni ezt az érdeklődést. Engedjék meg továbbá, hogy köszönetet mondjak a nagy berlini hírközöségnek azért a szívélyes fogadtatásért, amelyben részesített. Nem vagyok oly hü, hogy ezt a megtiszteltetést a saját személyemnek tudjam be. A mi ügyünk az, amelyet megtisztelték és épen Berlinben, a régi és nagy zsidó tradíciók városában jelent nagy erkölcsi értéket nekünk ez a megtiszteltetés.

Néhány rövid szóval vázolni akarom önöknek mai helyzetünket. Sanremó óta

nagy utat tettünk meg.

Én azt hiszem, kijelenthetjük, hogy ezen az uton olyan tapasztalatokat gyűjtöttünk, amelyek döntő befolyással vannak jövő munkánkra. Sanremó óta a palesztinai mandátum erkölcsileg elismert hivatalos dokumentuma lett a nagyhatalmaknak. Azt mondom, erkölcsileg és nem formailag, mert a népszövetség még nem ratifikálta a mandátumot: lehetséges, hogy a ratifikálás nemsokára megtörténik. Mi mindenesetre azt óhatjuk, hogy lehetőleg mielőbb megtörténjen. De tény az, hogy Palesztinát már több mint egy éve a mandátum szellemében kormányozzák. Elérkezett az ideje, hogy a mandátum tartalmát és praktikus megvalósítását bíráló tárgyalás tegyünk. A mandátum adja nekünk a politikai alapot, amelyre praktikus munkánkat, a zsidó Palesztinát felépíthetjük. Három mondata van a mandátumnak, amely döntő jelentőségű ránk. Az első egy látszólag fölösleges pont, de amelyet én mégis a legfontosabbnak tartok, a bevezető rész, ahol a hatalmak elismerik a zsidó nép történelmi jogát Palesztinára. A második fontos pontja a man-

dátumnak, hogy a hatalmak elismernek egy zsidó testületet, mint egyedül kompetens fórumot, a zsidó nemzeti otthon megvalósítására vonatkozólag. Ez a testület a Cionista Világszervezet. Ezzel az elismeréssel a cionista szervezet kilépett a pártfogalom szűk keretei közül és mint az eszme gyakorlati megvalósítója

államépítő testté lett.

A harmadik és legfontosabb pont utasítást ad a mandatárius hatalomnak, hogy Palesztinában olyan politikai, közigazgatási és gazdasági feltételeket teremtsen, amelyek intenzíven előmozdíják a zsidó nemzeti otthon megvalósítását.

Mint tudják, az idők folyamán a Balfour-deklarációnak különböző értelmeit tulajdonítottunk. Én azonban azt hiszem, hogy az egyedüli helyes értelmezése a deklarációnak az, amely a mandátum honnünket érdeklő három pontjának egyikében jut kifejezésre és ez az, hogy Palesztinának ténylegesen a zsidó nemzet otthonává kell válnia.

Érintenem kell

az arabkérdést.

Sokan azt hiszik, hogy mi csak 1920-ban fedeztük fel az arabokat. Ez nem egészen pontos megállapítás. Mi ugyanis már negyven évvel ezelőtt megértettük teljes nagyságában az arabkérdést és tudtuk, hogy ezzel a tényezővel számolnunk kell. Az arabkérdést két szempontból vizsgálhatjuk. A Palesztinán kívül eső arabkérdés, amelynek csucsa Bagdadban, Damaszkuszban és Mekkában vannak, a tulajdonképeni arabkérdés. Mint nemzeti zsidók kívánjuk, hogy ez az arab nemzeti mozgalom a legteljesebb sikerrel járjon, mert meg vagyok győződve róla, hogy az arab nemzeti újjászületés nem a zsidó vér és zsidó áldozatok által akar érvényesülni. Tudjuk azt is, hogy ennek az arab mozgalomnak szüksége lesz a zsidókra, ha sulyt akar szerezni a világpolitikai viszonylatokban. Az arab mozgalom vezérei keresik az utakat, hogy velünk megértésben dolgozhassanak. Egészen más természetű a palesztinai arabkérdés, mely talán napi nyilatkozásaiban élelőbbnek látszik, de végeredményben nem oly mélyreható, hogy komoly akadályt lehessen a zsidó törekvéseknek. Kétségtelen, vannak és lesznek nehézségeink, de ezek a nehézségek nem nagyvonalú nemzeti akadályok, csupán helyi természetűek, amelyeket türelemmel, bölcsességgel és apáttal könnyen elháríthatunk.

E külső nehézségeknél sokkal súlyosabbak

belső nehézségeink.

Nem hiszem, hogy valaha is dolgoztak súlyosabb időben a zsidó ügyért. Az egyik fele a zsidóságnak, nem akarom mondani, hogy a jobbik fele, de mindenesetre az a rész, ahol a nagy zsidó törekvések a zsidó közösség életelémét képezték, a keleti zsidóság romokban hever, gazdaságilag, politikailag és

sajnos erkölcsileg is feledve és mi a munkánkat lebilincselte kezekkel kezdjük meg egy olyan világban, amely romokban hever, amely elvérzett a szörnyű háboruban, egy olyan világban fogunk neki a munkánknak, ahol a viszonyok állandósulása csak hosszú évek múltán várható. Ez a körülmény meglassítja az utunkat és megnehezíti azt. És mégis: ez a mi időnk, ez a mi népünk, ez a mi országunk. Ezek azok a feltételek, amelyek mellett nekünk dolgoznunk kell. Ugyanazok a politikai viszonyok, amelyek nagy eredményeinket gyümölcsöszték, helyezték az akadályokat is utunkba. Ezt mindig figyelembe kell vennünk, ha a mai helyzetet bizonyos türelmelettel figyeljük. Nekünk van okunk türelmeletnek, mert mi számoltartjuk az emigránsokat, akik Palesztinába mentek, mi megmérjük az eredményeket, amelyeket elértünk és megállapítjuk, hogy az eredmények nem kielégítőek. Nem elég nagyok az eredmények, de óriásivá nőnek mégis, ha elgondoljuk, hogy milyen körülmények között küzdöttük ki azokat.

Uj vér és új szellem költöszött Palesztinába

és ez a szellem buzdítja az embereket, hogy átlépjék a nagy gátakat. Már ma olyan pozícióban van Palesztinában, hogy rövid idő múlva átvehetjük a nyilvános élet minden terén a vezetés szerepét. Ha sikerülni fog rövidesen betelepítenünk a tulajdonunkban levő földterületeket, ha kihasználhatjuk a palesztinai vízierőket és megvalósíthatjuk a nagy villamosági tervet, Palesztina hamarabb lesz zsidó ország, mint önök gondolják. A gazdasági fejlődéssel egyiramban halad a szellemi fejlődés is. És ez számunkra talán fontosabb az elsónél. Mert ennek kisugárzó ereje fogja a zsidó nép alkotó energiáit egy célra irányított akarattá sűríteni. A palesztinai élet hebraizálása, a zsidó iskolaszervezet, az új társadalmi értékelés, jelei annak az új életformának, melyet Palesztina zsidó szelleme kiteremt magából. A héber egyetem felállításának közvetlen megvalósítása előtt állunk. Azt hiszem, néhány hónap múlva már megkezdődik az egyetem építése.

Ráértünk arra az utra, amely a politikai formáktól az élet valóságához vezet. Az ut lassu, az ut sziklakkal tele, minden útján Palesztinának hegyes kövek hevernek, de a mi utjaink és épen e kövek ettávolításában rejlik a nagy nevelő és regeneráló ereje Palesztinának.

— Abbanmaradtak a svájci kölcsöntörvények.

Bukarestből jelentik: A pénzügyminiszter távirati rendelkezésére a svájci kölcsön feltételeinek szerződészerű megállapítása végett Svájcba küldött bizottság egyelőre abbahagyta munkáját és a bizottság vezetője Taianu, közadósági igazgató, e hét végén a fővárosba érkezik, újabb utasítások átvétele végett.

Zsidó! pupos zsidó!... Azután jött az asszony... késő lázak... néhány hervadt csók... azután gyerekek, gyerekek... kenyeret!... éhes vagyok!... és ismét végnélküli országok... Azután más sorsok. Reb Fájvis, a melamed: éhen nyult ki az uton. Reb Smelke, a favágó: asszony, gyerekek, betegek, kenyérre sincsen, Reb Smelke egy napon megzavarodik és baltája élével felapítja őket. És arcok, arcok, arcok... fehérek... ijedtek... zsidó arcok... és Reb Jidl futásnak ered előlük, az arcok és sorsok elől... a saját arca és sorsa elől... de batujában gunyosan zörögni kezdnek a gyűrűk és láncok: nem mekkészel magad elől Reb Jidl!... és mint irtoztos hegy megállítja és ágaskodó testét földhöz nyomja ferde pupja.

III.

Reb Jidl viháncoló gyermekek hadától kísérve bevonult a városkába. Itt leterített egy nagy piros keszkenőt és szép sorjában kirakosgatta portékáit.

Mint mesébéli zsákból került elő batujából a sok csillogó apróság: tükrök, fésűk, ezüst gyűrűk, nagy, lángoló kövekkel, üveggyöngyös nyakláncok, faragott pipák és tubák-szelencék. A legények és lányok elkáprázva nézték a sok csodát és Reb Jidl valami csudálatos bus énekléssel kínálta cifra holmiját.

— Idenézzenek ifjuak és urikisasszonyok! Lyyet még nem láttam mióta a világ. Ezt a tükröt most hoztam Indiából, megszépül aki

belenéz és megmutatja az ember múltját, jelenjét és jövőjét. Ez a fésű szerencsét hoz annak, aki a hajába tűzi. Aranyos gyűrűcske: elhozza a vőlegényt. Gyöngysor: a kínai királynő nyakán diszelgett, de a japánok megverték a kínaiakat, az oroszok a japánokat, az orosz királykisasszony egy orosz legénynek adta, az hozta el hozzám. Ide! Ide! gyönyörű itjurak és lelkek urikisasszonyok. Mára potom áron ajándékozok mindent.

És ott állott Reb Jidl, nyomorának esucán, festett rongyai előtt kipirulva és ragyogón, saját szavaitól elkáprázva. Szemeiben most rejtelmes tüzek égtek, titokzatos arcával és rezgő vörös szakállával olyan volt, mint a mesék törpéje, amint két karját kitérve mosolyogva állott furcsa kincsei között.

A legények és lányok közelebb tódultak és kacagva, mulattatva, öröms visongással nézegették a sok furcsa holmit. Reb Jidl boldogan hajlongott jobbra, balra, dicsérté portékáját és lassankint hullani kezdtek tarsolyába az aranyos rézkrajcárok. Eleinte nesztelenül terültek el, de amint megszaporodtak, egymáshoz gurultak, összekoppantak és varázslatosan szép muzsikát vertek ki egymáson: kip-kop! — dalolták a pénzecskék — lesz már kenyér Reb Jidl. Kip-kop! Kalács is lesz, szép, fehér, fonott kalács, hus is lesz, amiből erős, aromás levest készit az asszony, illatos borocska is lesz a péntek-esti pohárban.

Reb Jidl körül egyre sűrűsödött az ember-gyűrű; a portéka szépen fogyott, gyűlték, gyűlték a rézkrajcárok, de a jókedv is kitört a

medréből, a kacagás, tréfa, gunyos szavak lassankint összecsaptak Reb Jidl feje fölé. És a kicsi zsidócska egyszerre csak ott állott árván az ember-gyűrű közepén, még mindig hajlongva, még mindig mosolyogva, de már halálos rémületben.

Csipkedően csendült fel az ajkukon a nóta:

Zsidó! zsidó! Mózi zsidó!
Van-e nálad pirosító?
Barna a babám orcája,
Rátér három forint ára.

Reb Jidl csak hajlongott, mosolygott... riadt arcára barátságos mosolyt erőszakolt, két bánatos szeme kacagott, kacagott... Valaki meghuzta a kabátja szélét, nagy szeretettel arra fordult, hátulról ráütöttek a fejére, csudáldozó mosollyal hátra fordult... Ütötték, ráncigálták és ő hajlongott jobbra, hajlongott balra: ugy-e csak tréfálnak edes ifjurak?... Arcán szégyellős menethen már elindultak a könnyek és a Halál sós izét vitték a szájához, de ő még hajlongott, mosolygott... Az ütések már záporoztak rá és ő forogni kezdett maga körül valami értelmetlen rémületben... és nincs kiut, csak öklök, öklök és torz rőhejbe vadult emberarcok... A homlokán edes sajjás... vér! vér! vér!... és már jól eső cirógatás az ütés... Emberek, arcok bomlott táncba kezdtek körülötte... Halálos sóttét... Asszony!... Gyerekek!... Isten!... és kicsi, árva zsidócska zörgő rézkrajcárok körül kísérve holtan gurult végig a földön.

Amerika megvalósítja flottaprogramját

Az Uj Kelet tudósítójától
 London, dec. 29. A washingtoni leszerelési konferencia elháríthatatlan akadályokkal küzd. A tengeralattjárók kérdéseinek megoldása az egymással szembenálló ellentétes érdekek és vélemények miatt teljesen kilátástalannak látszik. Le Bonne admirális, a francia delegáció tagja francia álláspontot ismertette és szám e-helyezkedett az angol és amerikai állásponttal. A különböző kívánságokat ki légiteni lehetetlen, a bizottságok hosszú vitákon keresztül igyekeznek alátámasztani követeléseik jogosságát és mindig távolabb jutnak a megoldás lehetőségétől. A londoni lapok szerint már Harding maga is belátja, hogy a tengeralattjárók kérdésében Washingtonban eredményeket elérni egyelőre nem lehet. Ezért nehogy a tengeralattjárók kérdése felborítsa a konferencia programját, arra gondol, hogy a tengeralattjárók ügyét később megtartandó konferenciára kell bízni.

Az Egyesült-Államok nagy energiával igyekszik kereskedelmi flottáját kiépíteni. Ha Amerika keresztülviszi kereskedelmi flottaprogramját, akkor a tengeren versenyképes lesz az angol világbirodalommal. A flottaprogramot már kidolgozták, harmívenegymillió dolláron kívül száz millió dollár forgó tőke szükséges a program végrehajtásához. A kormány ezt a javaslatot keresztülvihetőnek tartja, sőt nagy súlyt helyez rá, hogy a legközelebbi időben a flottaprogramból valólag legyen. Harding elnök állítólag már a közeli hetekben a kongresszus elé terjeszti a tervet.

A Tarbut öt pontja

1. A Tarbut-iskola pártokon és frakciókon felül álló intézménye az összejátszóságnak, mely önmagától teremtetődött, a nép lelkéből lelkedezt, mint minden életentartó intézménye a zsidóságnak.

2. A Tarbut a zsidó tradíció őshumuszából merítve egy nyugateurópai műveltséggel is teljesen rendelkező, öntudatos, új zsidó generációt akar felnevelni.

3. Céljának elérése és biztosítása érdekében — de mint öncélt is — cluji középiskolái mellé a helybeli ort. zsid. hitközség vezetése alatt még e hó folyamán Talmud Torát állít fel.

4. Hogy az iskola és az élet közti kapcsolatot megteremtse és az ifjúságot teljesen a gyakorlati élet számára nevelje, a gimnáziumok mellé műhelyeket állít fel, úgy, hogy az itt érettségizett ifjúság műiparossá való kiképzése révén azonnali kenyérkeresetre is képessé váljon.

5. A Tarbut tehát:
 a) a zsidó vallás és zsidó élet tökéletes ismeretét nyújtva, megkedvelteti a zsidósággal öseink hitét; b) az ifjúságot a nyugateurópai műveltség legmagasabb színvonalára emeli; c) műhelyei útján munkára, a munka szerepére, tehát a gyakorlati élet számára nevelti az ifjúságot és kenyérkeresetre képesíti.

Kérdjük tehát a zsidó iskolaiügyért aggodó testvéreinket: nem várkezik e az, aki nem siet anyagi és erkölcsi támogatásával alátámasztani a Tarbutot?

Felmentettek egy irredentizmussal vádolt újságíró. Supiter Elemér gödöllői tisztviselő, aki tavaly mint a Nagynyadi Hírlap szerkesztője repatriált, októberben szabályszerű utlevéllel Romániába akart jönni. A határon tartott vámvizsgálat közben egy regénykéziratot találtak, melyben a határrendőrség Romániát sértő tendenciát látott. Supitert letartóztatták. Tegnap délelőtt tárgyalta a kolozsvári VI. hadtest hadbírósa az érdekes ügyet. A hadbírósa dr. Gherman Trajan védelme után megszüntette az eljárást és Supitert szabadlábra helyezte.

Ciortea államtitkár Erdély tanügyéről

Az ipari oktatás kimélyítését akarja — Szívesen látja a Tarbut közreműködését

Az Uj Kelet tudósítójától
 Erdély közoktatásügye, mint azt az Uj Kelet tegnapi számában jelezte, Prie Oktavián államtitkár helyébe új vezetőt kapott Ciortea volt miniszteri tanácsos személyében. Ma délelőtt Ciortea, a közoktatásügyi vezérigazgatóság főnöke szíves volt fogadni az Uj Kelet munkatársát és vele azokról a közoktatásügyi kérdésekről beszélgetni, amelyek az erdélyi közvéleményt érdekelhetik.

Programot — mondotta Ciortea államtitkár — nem adhatok, minthogy csupán a hivatal adminisztrációs vezetésével bíztam meg, minden politikai tevékenység mellőzésével. Magam sohasem foglalkoztam politikával, a jövőben sem akarok politikus lenni, nem adhatok olyan programot, amely bármilyen tekintetben politikai vonatkozást tartalmazhatna.

Ciortea államtitkár azzal is indokolta mai rezervált magatartását, hogy mindössze tegnapelőtt neveztek ki és a kormányban levő felbőlválóival nem érintkezhetett. Nem mondhatja meg tehát azt sem, hogy tisztára a tanügyi fejlődésben, amelyet eddig elődje vezetett és irányított, változás fog-e beállani. Ma a helyzet az, hogy minden úgy megy, mint azelőtt, megszakítás nélkül. A programcsinálás és a dolgok menésébe való beavatkozás ideje nem érkezett még el.

Ugy tudom, — mondotta munkatársunk — hogy államtitkár ur a közelmúltban mint osztályvezető nagy súlyt helyezett az ipari oktatás fejlesztésére és ezirányban tett előterjesztéseit a kormány honorálta is. Vajjon továbbra is foglalkozik ezzel a kérdéssel. Azzal pedig, hogy hatásköre nagyobbodott és a kormány államtitkár ur előterjesztését remélhetőleg különös figyelembe fogja részesíteni, ezt a kérdést gyakorlati részében bizonyára ki fogja majd tenni.

Az ipari oktatásra vonatkozólag volt és van programom és ezt a programot most is fenntartom. Tudni kell, hogy eddig Erdélyben az elsőfokú ipariskolák két kisebb város kivételével, csak nagyobb városokban működtek, Székelyudvarhely és Zalatna volt a két kisebb város, ahol ipari oktatásban részesültek a gyermekek. En azonban mindig annak a híve voltam, hogy könnyebb ipari munkához a földmivelő nép is értsen, mert a talajjavítás és a gazdálkodás ipari részét csak így lehet majd európai nivóra emelni. Aki városokban nyertek ipari kiképzést, nem mentek ki a falura, a falu tehát ipari tekintetben el volt hanyagolva. Ugy szeretném, ha az elemi iskola elvégzése után minden földműves gyermek számára kötelezővé tétetnék egy ipari kurzus látogatása három-négy esztendőig. A serdülő fiatalember, ha az ipari foglalkozása művészi tökéletességét kívánja és ha erre tehetsége is van, bejuthat a városba és itt hasznosíthatja tehetségét. Persze ez csak egyes kiváltságos talentumokra szól, a tömeg otthon a mezőgazdaság körüli gyakorolhatná ipari készségét. Mir próbálkoztam illyesmivel Fogaras megyében, ahol Vista községben ez a módszer kitűnően bevált és azt hiszem, hogy a topánfalvai és szászvárosi iskolák is sok hasznot fognak jelenteni főleg példaadás szempontjából az országnak. A fausi ipariskolák semmilyen sem fogják befolyásolni azokat az esti ipari tanfolyamokat, amelyeket a városokban rendeztünk. Ezek továbbra is a technikai haladásnak megfelelően kibővítve folytatni fogják működésüket.

— Államtitkár ur bizonyára tudja, hogy a Tarbut iskoláiban a középiskolai oktatás az

ipari oktatással van egybekapcsolva és hogy ennek a munkának programját Antal Márk dolgozta ki.

— Antal Márk urat, a Tarbut főigazgatóját előnyösen ismerem — mondotta Ciortea államtitkár — még abból az időből, amikor matematikai lapot adott ki. Nagyon szerettem, ha laboratóriumot dolgoznak ki, amit az illetékes osztállyal együtt nagyon szívesen megfontolás tárgyává tennék.

Munkatársunk azután érdeklődött, vajjon nem lehetne-e zsidó tanügyi vonatkozású rendeletek és intézkedések kiadása előtt meghallgatni a Tarbut szakvéleményét.

Nem tudom milyen vonatkozásban lehet a Tarbut-iskolát kikapcsolni a nemzeti ségi problémából. Ezt azért jegyzem meg, mert a nemzeti ségi ügyek nem az én részoromban tartóznak, hanem a nemzeti kisebbség minisztériumának ügykörebe. A tisztára oktatásügyi részben, amennyiben azok zsidó vonatkozásúak, szívesen halgatom meg a Tarbut vezetőinek szakvéleményét.

A közoktatásügyi részort áthelyezéséről az államtitkár a következőket mondotta:

Alapjában veve nem jelent nagy változást az, ha a részort eltávozik innen és helyébe az erdélyi négy tankerületi főigazgatóság egyike, a kolozsvári lépne. Hiszen az iskolai ügyek nyolcvan százaléka amúgy is a tankerületi főigazgatóságok hatásköre alá tartoznak. Fizetések, felügyelet, iskolai közigazgatás, mindezt ellátják az igazgatóságok. A jövőben a kormány csak elvi dolgokra nézve hozna határozatokat. Ezt pedig jól el lehet látni Bukarestből is.

A közoktatásügyi minisztériumban az erdélyi ügyekre ugyebár erdélyi tanfériak lesznek tanácsadói szerepkörrel beosztva?

Ezt nem tudhatom, noha nagyon kívánatos lenne, hogy olyan magasállású tisztviselők legyenek a központban, akik ismerik az erdélyi viszonyokat, különbenis Mironescu miniszter ur több közoktatásügyi javaslatnak előadója volt a szenátusban és ezeket a referátumokat annyira magánának váltja, hogy most közoktatási programja egy részét teszik.

Az államtitkár a beszélgetés végén elmondta karrierjét. Husz éven át Brassóban az ottani román gimnáziumban a mennyiségben és természet tudomány professzora volt, két évvel ezelőtt berendelték a központba, ahol a párgári, kereskedelmi és ipariskolák ügyeinek vezetője volt.

Ciortea vasárnap Bukarestbe utazik, ahol átveszi a kormány rendelkezéseit és csak tíz-tizenkét nap múlva érkezik vissza.

!!!

Az erdélyi könyvpiac eseménye az Uj Kelet

Évkönyve

melynek postázása már megkezdődött.

A kiadóhivatal felhívja a hátralékos előfizetőket, hogy a hátralékos előfizetési díjat sürgősen küldjék be, mert a kiadóhivatalnak nem áll módjában másképp az Évkönyvet részükre megküldeni. Uj előfizetőik, akik legkésőbb félőve előfizetnek (180 lei), díjlatlanul megkapják az Évkönyvet.

Ma este félkilenckor nagy chanukka-est

Dobrescu szenátor a három társadalmi áramlatról:

a kaiserizmusról, a trockiizmusról és a wilsonizmusról

— Az Uj Kelet bukaresti munkatársától —

Bukarest, december 27. Dobrescu szenátor, a bukaresti ügyvédi kamara elnökét már ismeri az Uj Kelet közönsége. Az ősz folyamán jelent meg egy igen érdekes nyilatkozata lapunkban az akkori Averescu-kormányról és a nemzetiségi kérdéssel. Személyt most az a tette újból aktuálissá, hogy kilépett a Taraniste (paraszt) pártból, amelyhez hosszú időn át tartozott. Kilépését sokan azzal magyarázták, hogy megharagudott a taranistákra, akik nem engedték meg neki, hogy mint a párt tagja, a Take Jonescu által felajánlott egyik miniszteri tárcát elfogadja.

— Hogy mennyire alaptalan ez a vád — kezd a beszélgetést a szenátor — arra csak azt kívánom megjegyezni, hogy a konfliktus nem is a miniszteri tárcá körül keletkezett. Számomra többet jelent az a pozíció, amit a közvéleményben elfoglalhatok, mint bármelyik portefeulle.

— Akkor mi birta rá szenátor urat, hogy pártját elhagyja?

— Azok a társadalmi áramlatok, amelyek a pártba behatoltak. A jelenlegi társadalomban ebben a pillanatban háromféle politikai felfogás van: a kaiserizmus, a wilsonizmus és a trockiizmus. A kaiserizmus az erőszak és a fajok, nemzetek, felekezetek, nemek és egyedek erőszakos megszervezettségére támaszkodik. A trockiizmus a fajokat, osztályokat, felekezeteket és nemeket forradalmi erőszakossággal akarja felszabadítani. Ez az áramlat, ma, amikor az emberi szenvedélyek olyan nagyon lel vannak korbácsolva, egész civilizációnkat és demokráciánkat fenyegetheti. A wilsonizmus tudományos felfogás, amely a nemzeteket és velük az egész világot, normális szociális eszközeivel, de nagyon sokára talán elviszi a keresett célhoz. Nekünk romániaiaknak, hogy elkerüljük a forradalmat, másra van sürgősen szükségünk. Mély és nagy reformokra. En nem is értem, hogy a mi román nacionalis mentalitásunk miért tagadja le maga előtt annak a pillanatnak az elérkezését, amelyben a törvényes forradalom és a véres forradalom között immár választania kell.

— És ez a három áramlat egyaránt megvan a parasztpártban?

— Meg, de egyik sem teljes mértékben. És éppen ezért remélem, hogy eszméiket valahogy össze fogják egyeztetni és „dinasztikus evolucionistákká” válnak. En ezt úgy szeretem kifejezni, hogy „preszocialisták” lesznek.

Dobrescu, aki híres arról, hogy új szavakat alkot (ő csinálta a nagy tolvajok és panamisták osztályára az azóta szállóigévé lett „heptokrácia” kifejezést) pár szóval sietve megmagyarázza ezt az egyébként első hallásra érthető és éppen azért nagyon jó és találó szóképzést:

— Nevelni, utat egyengetni, előkészíteni. Ennek a három műveletnek egész kis korszakot kell kitöltenie. Ha ez mind megvan: észre sem vesszük és benne vagyunk a legtagabb szociális országban. De mindenáron és azonnal forradalmat? Nem. A forradalom mindig a munkások hőrére megy.

Dobrescu szenátor feláll, excuzálja magát, mennie kell. Bucszóul, három mestersen használt szóban még egyszer összefoglalja az egész nagy társadalmi problémáról vallott felfogását:

— Tehát összevéve: a revolúció evolúció nélkül disszolúció!

Ben Ami.

HIREK

Az UJ KELET tartalmi táblája:

Szerkesztőség	877
Kiadóhivatal	844
Zs. K. Sz.	558

Dosztojevszky héberül

Ez egy könyvismertetés, recenzió, ha úgy tetszik és így akarom kezdeni:

A legnagyobb, legmélyebb orosz költő, Dosztojevszky születésének százszünetű évfordulója a héber irodalomban sem mulott el nyom nélkül. A legnagyobb és legmélyebb orosz költőnek egyik legnagyobb és legmélyebb regénye a „Karamasoff fiúk” a költő születésének századik évfordulóján hagyta el a „Stribel” kiadóállalat sajtóját — héber nyelven. A fordítás nehéz munkáját M. E. Jak végezte.

Es még est is akarom mondani: Dosztojevszkynek, ennek az orosz zseninek lefordítása — és ami még ennél is több: a „Karamasoff fiúk”-nek, ennek az orosz regénynek idegen nyelvre való átültetése egyike a legmerészebb és legreménytelenebb művészi feladatoknak. A „Karamasoff fiúk” nemcsak irodalmi esemény volt akkor, amikor először jelent meg. A költő nagy hitvallása ez a regény, az orosz gondolat és a saját kultúrátörőnelmi missziójával szemben. Az orosz irodalomnak egyik leggyőtrémesebben ható írása ez a regény, melynek sorából az írónak minden lelki vonaglása, kétkedése és győtrődése úgy árad az olvasóra, mint valami fojtogató nehéslégkör. És a világirodalom egyik legnagyobb alkotása.

Ez a regény, a „Karamasoff fiúk” megjelent héber nyelven. Ne mondjuk azt, hogy mértődjelző ez az esemény, az élő héber nyelv történetében. A mi mértődjelzőnk, a Mendele és a Perec könyvei. De igen is utmutatója a héber Dosztojevszky annak a rohamos híradatnak, aminek a fűtőszobáiban hódító utnak, melyet az élő héber nyelv a zsidóság széles néprétegeiben megtett. És ilyen különbségek vannak kultúra és kultúra között: aki magyar a Karamasoff-fiúkra kíváncsi, olyan természetesen találja, hogy ezt az orosz költői művet — németül olvassa. Mi, héberek, néhány év alatt már ott tartunk, hogy Dosztojevszkyt is csak héberül akarjuk és tudjuk élvezni. Mennyivel több a mi huszszünetűs haladásunk más kultúrnépek évszázadokon át tartott fejlődésénél! És jól van ez így, hogy a „Stribel” úgy siet a Dosztojevszkyval is. Mert a mi gyerekeink, a Tarbut neveltjei, úgy akarjuk, csak héberül, vagy sehogyan se olvassák Dosztojevszkyt.

4. j.

— Dr. Eisler Máttyás főrabbi jubilál. A kolozsvári congr. izraelita hitközség dr. Eisler Máttyás főrabbi működésének harmincadik évfordulója alkalmából január elsején, vasárnap délelőtt 11 órakor a Cal. Reg. Ferdinánd, volt Ferenc József uti templomban istentisztelet kíséretében jubileumi ünnepélyt tart, amelyre a hitközség t. tagjait ezúton is meghívja az előjáráság.

— Take Jonescu megsértette az újságírókat. Bukarestből jelenti tudósítónk: A bukaresti sajtó képviselői néhány nappal ezelőtt mélyen megsértve távoztak Take Jonescutól. A miniszterelnök azért kérte az újságírókat magához, hogy ismertesse előttük politikai programját. Az „ismerletés” annyiból állott, hogy a kormányelnök kiküldte a városbáb: irodafőnökét, aki egy gépelt papírlapról felolvasta az interjú szövegét. Az újságírók nem tehettek egyebet, minthogy szék hiányában, állva és noteszeiket az ablakpárkányokra és a falakra fektetve, jegyezték, amit az irodafőnök mondott. Az esetet, különösen ellenzéhi sajtókörökben, felháborodással tárgyalták.

— A ma esti chanuka-est a Haggibborban. A Tarbut-iskolaegyesület javára rendezti a Haggibbor ma esti chanuka-estjét, amelynek műsorán Ruvinszky Rafael, Róza Il, Sugár Frigyes operaénekesek, Lengyel Vilmos színművész és Vadász László zenevezető szerepelnek. Közben lesz a Herzl-kép ünnepélyes leleplezése. Ezután reggelig tartó tánc lesz. A meghívókat már szétküldötték, aki technikai okok miatt nem kapott, kérje a László-drogue-ria főtéri fiúzetében.

— A munkügyi miniszter el akarja törölni Bukarestben a borralrendszert. Bukaresti tudósítónk jelenti: A román fővárosban tudvalevőleg magas borralrendszert van. Vendéglőkben, kávéházakban, cukrászdában, borbélynál, ruhatarban legalább két-három leit, de öt, sőt tíz leit is szoktak adni a kiszolgálásért. Ezek az összegek havonta tekintélyes kiadást jelentenek, ami az életet nagy mértékben megdrágítja. Az új munkügyi miniszter most a legkomolyabban azzal a tervvel foglalkozik, hogy a borralrendszert mindenütt megtiltja és helyette az Erdélyben régóta bevezetett százalérendszer lépteti életbe. A miniszter szavának végrehajtásával szemben az alkalmazottak valószínűleg nagy ellentállást fognak tanúsítani, mert közülük nem egy vett már a borralalókból emeltes házat a Calea Victoriein.

— Az „Ezra” Chanuka-ünnepélye. Az „Ezra” Zsidó Egyetemi Halgatók Egyesülete december hó 31-én, szombaton délután 5 és fél órakor Maktabeus-ünnepélyt tart a Haggibbor-helyiségében Avram Jancu (volt Petőfi) u. 18. melyen minden érdeklődőt szívesen lát az „Ezra” vezetősége.

— Titulescu, a londoni román követ. Bukarestből jelenti: Titulescu január 15 én utazik Londonba, hogy átvegye a londoni román követség vezetését.

— A „Cairé Cion” héber nyelv-kurzusa. A kolozsvári „Cairé Cion”-szervezet felhívja mindazokat, akik a héber nyelv-kurzusra beiratkoznak, hogy január elsején, vasárnap este félnyolc órakor jelenjenek meg az Uj Kelet szerkesztőségében (Cal. Reg. Ferdinánd, volt Ferenc József-ut 48.), hogy az előadások megkezdődhessenek. Mindenki, füzetet és írószert hozzon magával.

— A marosvásárhelyi Debóra új vezetősége. A napokban tartotta meg a „Debóra” zsidó nőegylet tisztújító közgyűlését, amelyet igen kedves korteskedés előzött meg. Az új tisztikar következőképpen alakult meg: Elnök: Wender Dávidné. Alrelnök: dr. Blatt Miklósné, Mészáros Antalné. Főtktár: dr. Bretter Rudolf. Titkár: Grün Szery, Scherbir Sándor. Főjegyző: Weissberger Etus. Jegyző: Rónai Izsoné, Abraham Vilma, Gazda: Hirsch Rezsien. Pénztárnok: Erdélyi Mórné. Előnök: Szűcs Dezsóné, Goldschlag Anna. Nemzeti A.-biztos: özv. Groszmann Sándorné, Weissberger Erzsé. Perselybiztos: Kohn Henrikné, Gersch Emma. Az új tisztikar megkezdte eredményesnek ígérkező működését, amennyiben minden szombat este teaestélyt rendez, melynek keretében a héber kultúrát ismerteti. Megnyitotta a héber ovodát Marosvásárhelyen, hol Schönfeld Penina elismert vezetése alatt harminc bájos kis apróság beszél, dalolja az új héber nyelvet.

Bosznia gazdasági feltárása. Belgrádi jelentések közölték, hogy a jugoszláv kormány Bosznia gazdasági feltárásának előkészítésével foglalkozik. Bosznia természeti kincsekben rendkívül gazdag ország, gazdagsága azonban nehezen megközelíthető. A régi Osztrák-Magyar monarchia keskenyvágyú vonalakat és azt is csak nagyon keveset épített ezen a területen. A jugoszláv kormány programjában tehát benne szerepel ezeknek a keskenyvágyú vonalaknak normális sűrűvasutakká való átépítése. Boszniában a legutóbbi évtizedben már számbavehető ipar fejlődött ki.

a Haggibbor-klubban a TARBUT javára

Francia kére kerül az osztrák Länderbank. Bécsből jelentik: A Länderbank mai közgyűlésén Rotter vezérigazgató közölte, hogy december 24-én végleg megkötötte egy francia szindikátussal az új egyezményt, mely szerint a bank alaptőkéjét 160 millió osztrák koronáról 40 millió frankra változtatják, úgy, hogy mind a 400 kor. részvényt egy 100 frankos részvénnel cseréinek ki. Ezzel a nagyfontosságú tranzakcióval a Länderbank részvényeinek többsége francia kézbe került és a bank székhelyét valószínűleg áthelyezik Párisba. A közgyűlésen egyúttal benyújtották az 1920. évi mérleget, amely 39.401.860 korona nyereséget mutat fel. A részvényesek ötéztalékos osztalékot és ezenkívül részvényenkint négy korona jutalékot kapnak. A fennmaradó 2726.107 koronát átviszik az új évre.

Házasság. Rosmann Izák (Rosmann Testvérek cég belfajja) eljegyezte Grün Friskát Aranyosgyéresről. (Minden külön értesítés helyett.)

Steinherz Hermann marosújvári kereskedő, eljegyezte Lőb Mór szeszakkereskedő bájos leányát Ellát Bánffyhyunadról.

Princz Matild és Schwartz Andor Torda, november 30-án házasságot kötöttek.

A Tarbut új tagjai. December 28-ig a következő új tagok léptek be a Tarbutba: Mihail Mikes, Gertler József, Samuil Mikes, Gottlieb József, Székely Dávid, Mózes Jenő, Marautz Lupu, Daskel Jakab, Janowitz Lajos, Dreikurs Rózsika, Dreikurs Rózsika, Dreikurs Jakabné, Ragányi József, Dr. Klein Miksa, Morenó Manó Alba Julia, Ezra ifjúsági sportegyesület Alba Julia, Herz Henrik Petrozseny, Westmann Tibor Lupény, Hálás Andor Petrozseny, Herz Rudolf Petrozseny, Sisovits Jenő Petrozseny, Riegelhaupt Sándor Petrozseny, Reingewirtz Dazsó Petrozseny, Grünfeld Lajos, Frank József, Braunstein, Moskoviits es Weissmann, Frischmann Pál, Grätz Hermann, Lebovit Béla, László Samu. Ugyancsak folyó hí 26-ig a következő összegek folytak be a Tarbut-hét alkalmából: Mund Mór 100, Salamon Mór 250, Haggibbor gyermekbál jövedelmének 50 százaléka 202, Kasztner Ernő 281, Dr. Hálás Jenő és Pál hirdetésmegváltás 150, Dr. Klein Miksa 500, dr. Fekete Samuné kártyanyereség 100.

*** Nagy Szilveszter estély az Európa kávéházban.**

KÖZGAZDASÁG

A lei párisi zuhanása a francia frank esését vonta maga után Bukarestben

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A legsúlyosabb román valutáris krízis idején sikerült Tiulescunak Párisban a lei árfolyamát 10³/₄-en állandósítani és a lei valóban szilárdan meg is állott tizen felüli értékén több héten át. A valutázérkedés ellen fogapatosított intézkedések Bukarestben is, Párisban is megtették hatásukat. A párisi tőzsdén a leitranszakciók erősen megcsappantak, sőt szinte szüneteltek, aminek az adott viszonyok között a román valuta további javulását kellett volna természetesen maga után vennie.

A valuták szeszélyes áralakulása azonban kiszámíthatatlanok és román szakkörökben nem kis meglepetést keltett, hogy kedd óta a párisi piacon a lei újból jelentékeny értékvesztést szenved.

Tíz és háromnegyedről tegnapig a lei Párisban nyolc és félre esett, tehát három nap alatt két és egynegyed pontot veszített.

A bukaresti tőzsdén ezeketán a francia frank emelkedését várták, amint ez már előzőleg többször megtörtént. Általános meglepődést keltett azonban a román pénzügyi körök bigadtága és optimizmusa, amellyel a hír to-

gadták. A lei párisi esése ellenkező hatást váltott ki Bukarestben. Az előző napok 11:30-as kurzusáról a frank 11:50-re esett, holott 12-én felüli jegyzést várak. Meglepi ez annál is inkább, mert valószínűnek tartják a lei további esését Párisban.

A lei párisi esését egyrészt az magyarázza, hogy most nemcsak a hónapvégi, de évvégi elszámolások is folyamatban vannak. Mások a román belpolitikai helyzet bizonytalanságában látják a főindokot. A külföldön tájékozatlanságot okoz a fatális január 17-iki dátum és nem tudják, hogy a most eszközölt román pénzügyi rendelkezéseket végre fogják-e hajtani.

A leiel szemben Párisban a márka egyre javuló tendenciát mutat. Tegnap 82-6n jegyezték.

Rendelet az ipari vállalatok létesítésének engedélyezéséről. A román kereskedelemügyi miniszter legutóbbi rendeletet bocsátott ki, amely részletesen előírja, hogy az új ipari vállalatok létesítéséhez szükséges engedélyekhez milyen okmányokat és adatokat kell mellékelni. A kérvényeket az illető terület ipartelügyelőségéhez kell benyújtani a következő adatok kíséretében: A gyárépítés ideje, helye, a tulajdonos neve, a vállalat alapszabályai. Ezenkívül részletes tervezetet a gyár jövő működéséről és pontos leírását a termelt áruk minőségének. A munkások számát is pontosan meg kell jelölni és ha a gyár ötvennél több munkást nem foglalkoztat, az engedélyt az ipartelügyelőség is megadhatja. Ennek a rendeletnek a végrehajtását a központi ipari főigazgatóságra bízta kormány.

Négyezer vagon sőt exportál Románia Jugoszláviába. Bukarestből jelentik, hogy a monopóliumigazgatóság a legközelebbi napokban négyezer vagon sőt exportál Jugoszláviába. Az utolsó hetekben Erdélyben általános sóhiányt tapasztáltak, aminek oka a vasúti közlekedés hanyatlása. A közlekedésügyi miniszter megígérte, hogy a só továbbításához megfelelő vagont fog rendelkezésre bocsátani.

A kolozsvári angol konzulátus az erdélyi kereskedelmi kamarák részére prospektusokat küldött szét a tavasszal megtartandó angol mintavásárokról. 1922-ben Londonban és Birminghamban rendeznek vásárokat február 27-től március 10-ig. Közelebbi felvilágosítást a látogatók kedvezményei felől az angol konzulátus nyújt.

Zürichi tőzsde decemb. 30-án. Nyitás: Berlin 275, Newyork 511.50, Milánó 2150, Prága 735, Budapest 85, Zágráb 105, Varsó —, Bécs 19, osztr. kor. —.

Valutapiac:

Bukarest, dec. 30. Márka 77-78, leva 90-91, font sterling 560-580, francia frank 1010-1120, svájci frank 26-27, olasz lira 610-620 drachma 495-500, dinár 190-200, dollár 139-141, Napol. 465-475, ezüst —, osztr. kor. 300-310, magyar kor. 19¹/₂-20¹/₂, szokol 180-190, lengyel marka 460-470, török-lira —.

Páris, dec. 29. Bukarest 9-10, London 5242¹/₂, Newyork 1248.00, Belgium —, Róma 58¹/₂, Svájc 244-245, Prága 17¹/₂, Madrid —, Berlin 68¹/₂, Bécs 17¹/₂, Amsterdam —, Budapest —, Szófia 88¹/₂.

Prága, december 29. Lei —, dinár 99³/₄, marka 3810-3820, leva 4710-4720, svájci frank 1352¹/₂, norvég korona 1094-1095, dán korona 1893¹/₂, svéd korona 1138-1139, francia frank 568¹/₂, font sterling 290¹/₂, dollár 68¹/₂, osztr. kor. 93¹/₂, holl. for. 2550, belga frank —, lengyel marka 182¹/₂, magyar kor. 1072¹/₂.

Berlin, dec. 29. Bukarest —, Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania —, Kopenhága —, Stockholm —, Helsingfors —, Róma 797¹/₂, London 782¹/₂, Newyork 186-187, Páris 1493¹/₂, Zürich 853-854, Madrid —, Bécs 670-671, Prága 270, Budapest 2930.

Zürich, dec. 29. Bukarest —, Berlin 280-281, Amsterdam —, Newyork 512-513, London 2149-2150, Páris 4120-4121, Milánó 2195-2196, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Krisztianja —, Madrid —, Prága 732¹/₂, Budapest 85, Zágráb 200-201, Buenosayres —, Varsó 18-19, Bécs 19-20, osztr. leh. kor. 11.

Budapest, dec. 29. Lei 471-472, Napoleon 2410-2411, font sterling 2575-2576, leva —, dollár 611-612, francia frank 48¹/₂, marka 353-354, lira 2650-2651, osztr. kor. 1027¹/₂, rubel 49-50, szokol 871-872, svájci frank 11800-11801, dinár 910, lengyel marka 19.

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR: ROMAN OPERA

Hétfo: Bohémek.
Szerda: Tanháuser.
Péntek: Nincs előadás.

MAGYAR SZÍNHÁZ

Szombat: Szerencsetánc. (Operettújdonosság, 4-ed-szer. Rendes helyarákkal. Napibérlet 74. szám B.)

Vasárnap d. u. 3 órákor: A cigány. (Szentgyörgyi István fölépésével. Olcsó helyarákkal.)

Vasárnap este fél 8-kor: Szerencsetánc. (Operettújdonosság, 5-ödször. Rendes helyarákkal. Általános bérletszűnetben.)

Hétfo: Szerencsetánc. (Operettújdonosság, 6-od-szor. Rendes helyarákkal. Napibérlet 75. szám C.)

Kedd: Carmen. (Operareviz új betanulással s új szereposztással, R. Lorbeer Ilona, Rózsa Il, Ruvinszky, Sugár. Operabérlet 18. szám. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)

Szerda: Színház. (Újdonosság, 6-od-szor. Rendes helyarákkal. Napibérlet 76. szám D.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

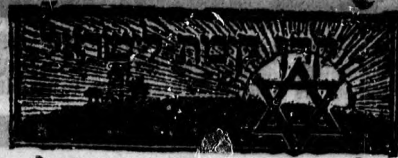
Színházi iroda hírei:

Naplemente, Carmen, Színház. A jövő hét gazdag lesz színházi szenzációkkal. Lesz egy operareviz: Carmen. Évek óta nem szerepelt Bizetnek ez az operája játéklendünkön a most új betanulással, új szereposztással s új rendezésben fog kedden este színpadra lépni. A betanítás munkáját dr. Bródy Miklós végezte s természetesen ő fogja dirigálni is az operát. Sugár Frigyes rendezte az operát, a főszereplők pedig Rózsa Il, R. Lorbeer Ilona és Kolbay Ilkó, Ruvinszky Rafael és Takács Mihály, Sugár Frigyes és Bretán Miklós, Réthely, Susnek, Kovács Kató, Bálint, Virág, Bérci lesznek. Drámai újdonosság is lesz a jövő héten: Csütörtökön este fogják bemutatni a budapesti Színház ez évadjának legszenzációsabb sikerű újdonosságát, Pierre Wolff Naplemente c. színművét. A Naplemente főszereplői Baróti Erzsébet, Táray Ferenc, Forgács Sándor, Lengyel Vilmos, Szakács, Izáky fogják játszani. Szerdán este pedig a közönség hangosan nyilvánított óhajára ismét színpadra fog kerülni Molnár Ferencnek nálunk is óriási sikert arató új darabja, a Színház. — Szerencsetánc. Ma este negyedszer, vasárnap ötödször (általános bérletszűnetben) s hétfőn hatodszor adják a Szerencsetánc-ot, ezt a fényes, jókedvű, nagyzerű új operettet, amelynek minden előadásán zsúfolásig telik meg a nézőtér. — Vasárnap délután: Cigány. Vasárnap délután 3 órákor lesz az új esztendő első előadása. Szilgetyi Cigány-a fog színpadra lépni, olcsó helyarákkal, Szentgyörgyi Istvánnal a címszerepben.

A meggók műsora: Apolló-mozgóban: Szombaton csak egy napig, megkapó amerikai dráma. Dráma a liliputik országában. Egy gonoszajlamu gyermek, ki ez átkos örökséget züllött atyjától örökölte, meghusitja anyja boldogságát. Vasárnap, hétfőn örökök. Az ismeretlen asszony. Egy fiatal francia főúr, René, Olaszországban talál egy csodaszép szobrot, melybe valósággal szerelmes lesz. Párisban a szobor élő másával találkozik. Szerelmi viszony fejlődik ki közöttük, de a nő, aki kalandornő, büntérsai öngyilkosságba kergetik. Renét a kétségbeeséstől egy kedves, tiszta leánya menti meg, ki neje lesz. — Uránia-mozgóban: Szombaton nagy Nordisk-sláger! A Hóhér tornya vagy Az ösök titka. Egy fiatal ércöntődetulajdonos, Valter, mikor már kísérletén egész vagyona elfuzott, megtalálja egy őse feljegyzéseit, ki feltalálta azt az öntési titkot, amit ő keres. A fontos okmányt azonban egy eltaszított gonosz asszony ellopja és vízbe veti. Valter menyasszonya megmeneti az iratot és boldogok lesznek. Vasárnapról a téli filmvad legkimagaslóbb filmeseménye! Boleyn Anna, nagy látványos történelmi dráma, főszerepben Henny Porten, ki utólrhetetlen művészettel alakítja a szerencsétlen sorsu. vérpádon halt angol királynőt, Annát. — Egyetem-mozgóban: Szombaton A számtűzött, megkapó mexikói dráma, főszerepben: Várkonyi Mihály és Mattyasovszky Ilona. Vasárnapról a lélekzeifojtóan izgalmas, mindvégig lebilincselően érdekes, mozgalmas és mégis irodalmi értékű, modern kalandorregény, A végzetes gyűrű reprice. Minden nap egy rész fog bemutatásra kerülni. A szépséges és tehetséges Parl White, ki városunk közönségét, a Newyork rejtelmei című ciklusban valósággal meghódította, e filmsorozatban is felejthetetlen alakítást nyújt.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JÓZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. t.
Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand [veit Ferenc József-ut] 68
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókiadó: Nag. Árad, Deák Ferenc-u. 9.
Hivatal: Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

A Zs. N. A. kiadalmos feladata földet vásárolni Palosattiban mezőgazdasági célokra. A vásárolt föld a zsidó képzésig tulajdonát képezni nem idegeníthető.

Egy elajta 25 L, 100 fa egy kert, 1000 fa egy liget, egy dunam 125 Lei, Nachla 12.500 Lei. Járulékalapítvány 1250 L. Aranykönyvi bevezetés 1000 L.

Az Erdély, Bánát, Máramaros és Körösvidék területéről befolyó adományok felvételére egyedül a Kolozsvári (Szentlélek-u. 1.) szá-
beli Erdélyrészi Iroda jogosított, mely minden az Uj Kelet-ben
(Haag, Heelstr. 5.) közzétett telelősséggel

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodájának kimutatása

5682 Kiszlev 15-30-ig (1921. dec.16-31-ig) a következő adományok folytak be:

Általános adomány	446.50 L
Faadóomány	2.047.-
Persely	1.013.95
Nachla	150.200.-
Templomadóomány	842.-
Összesen:	154.549.45 L

Általános adomány

Margitta: A Zsidó Leányegyesület estélyén Pol-
Mik Lajos által megindított levelezőlap-akcióból befolyt
200.50 lei. Piski: Max Lipót 100 lei. Kolozsvár: Meg-
bold. Mózes Abraham halála évfordulója alkalmával 50,
N. N. S. I. utján 20, Gold Józsefné 20 lei. (90 lei.)
Gyulafehérvár: Dembitz Miksa 50 lei. 446.50

Jaar Transzilvánija

A Lugosi Cionista Egyesület IV. ligetje

Szidon Dalma és Dezső Ervin kertje

Az esküvőn: Dezső Ervin 100, Hüpsch Mór 55,
Herzog S. 40, dr. Kirschner Arnold, Neumann Miksa és
Hugó, Neumann Irén és Lili, öz. Wechsler Lipótné,
Deutsch Béla és Zoltán 25-25, dr. Gerendai, Weiser S.,
dr. Deutch Mór, Deutsch Artur, Pollák Zs., Freund M.,
Sallinsky Oszkár, Szidon Dezső, Szidon Jenő 20-20 lei.
(Eddig befolyt 42 fa = 1055 lei.) 500.-

Schönauer Ella kertje

Schönauer Stefi és Rózsa Alfréd nevére esküvő-
jük alkalmával: A Schönauer-család 14 fa, Neumann
Miksa és Hugó, öz. Wechsler Lipótné, Neumann Irén
és Lili 1-1 fa. (Eddig befolyt 56 fa = 1400 lei.) 375.-

A Lugosi Cionisták „Herzl” kertje

A chanuka-tünemény gyűjtéséből befolyt 340 lei.
(Eddig befolyt 24 fa = 590 lei.) 340.-

Weissburg Chaim Kolozsvár lugosi kertje

Neumann Miksa Ferenc Mendel nevére a szíves
vendéglátás megemlékezéséül 2 fa (Eddig befolyt 72 fa
= 1815 lei.) 50.-

Bruder József főkantort kertje

Fillingner Thea 25, Feuerwerker Adolf, dr. Freuder
Miksa 10-10 lei. (Eddig befolyt 62 fa = 1555 lei.) 45.-

(A L. C. E. IV. ligetjébe eddig befolyt 345 fa =
8640 lei.)

A Szatmári Cionista Szervezet II. ligetje

Megbold. Trattner Lajos és megbold. neje Veress
Josefa kertje

A sárközujlakú egyházi leánya nevére esküvője
alkalmával, Levendel Adolf és Sichermann Testvérek
gyűjtése: Weisz Ignác, Jungreis Aladár, Felbermann
Jenő 100-100.-, kisebb adományok 132.- (Eddig befolyt
37 fa = 932.-) 432.-

(A Sz. C. Sz. ligetjébe eddig befolyt 937.- = 15.432.-)

Az Uj Kelet ligetje Kolozsvár

Gisskalay Widder Dávid kertje

Rosner Rezső Gyulafehérvár karlsbadi bélyegso-
vzatért 150.- (Eddig befolyt 46 fa = 710.-) 150.-

(Az Uj Kelet ligetjébe eddig befolyt 388 fa = 5.558.75)

Dr. Eisler Mátyás főrabbi ligetje Kolozsvár

Dr. Krémer Armin kertje

Dr. Kohányi Menyhért, Dr. Krémer Armin nevére
20.- (Eddig befolyt 66 fa = 685.-) 20.-

(Dr. Eisler főrabbi ligetjébe eddig befolyt 532 fa = 4.890.-)

Kertek

Dreikurs Jakab és neje sz. Poch Mirjam Kolozsvár,
nagyvárad kertje

Both Erzsike mazkir gyűjtése Tasnád 115.-
(Weisz Ferencné, Hoffmanné, Weisz Sándor 10-10-
Roth Fülöp 12.-, kisebb adományok 78.-) Tudomásul:
Földes Jolán és Neumann Mór kertje, kívánságra fen-
telek nevére lett átírva. (Eddig befolyt 97 fa = 991.50)
115.-

Tenkei zsidók kertje

Mazkir gyűjtéséből 20.-. (Eddig befolyt 23 fa
= 580.-) 20.-

(Jaar Transzilvánijába eddig befolyt 271.648.32)

Nachla

Baruchj Káhána Ploest adománya Mose
Káhána nevére 12 Nachla = 150.000 lei

A lugosi Cionista Egyesület Nachlaja

Neumann Hugó, Dr. Fürst Oszkár nevére Cluj
1 dunam = 200.-. (Eddig befolyt 63 dunam.)

Persely

! Minden zsidó házba egy perselyt !

Kolozsvár: Rothmann Mór 60.-, László és Tsa
44.-, Öz. Weissburg Odónné 80.-, Dr. Fischer Jó-
zsef 29.-, Hilfmann és Stössel 25.-, Braun Böske
21.15, Rosenfeld Armin 20.30, Farkas Lajosné 20.25,
Winkler Mórné 20.-, Krausz Samu 18.50, Ernster Mór
17.50, Dick Jakab és fia 12.75, Feuerstein Béni 12.50,
kisebb gyűjtések 14.50 (344.95). Gyulafehérvár: Kövári
Adolf 45.-, Grünfeld Vilmos 31.-, Freitel Izidor 25.-,
Morenó Manó 25.-, Ernster Géza 21.80, Öz. Kálmán
Bélané 20.-, Finkelstein Arthur 14.50, Joel Wolf 11.50,
Rubinstein József, Meisner József, Gottlieb Géza, Kohn
Gyula 10-10.-, kisebb gyűjtések 31.20 (265.-). Kéz-
divásárhely: Weinberger József 120.-, Vajna Izsó 60.-,
Fischmann Márton 50.- (280.-). Tenke: Adler Samu
57.-, Schlesinger Károly 30.-, Steiner Mór 37.-
(124.-) Lemberg: Friedmann Henrik 50.- 1013.95.

Templomadóomány

! Gondoljatok a Tóra előtt a Zs. N. A.-ra !

Gyulafehérvár: Morenó Manó 100.-, Weisz Pál
50.-, Gottlieb Géza, Izsák Sevách 30-30.-, Fischer
Lipót, Klein Ferenc, Fischer Sándor főrabbi, dr. Löwy
Izsó, Fischer Vilmos, Klein Lipót, Rosenthal Mór,
Székely Mihály, dr. Mandl Jakab 20-20.-, Katz Béla
14.-, Freumann Mihály 12.-, Fischer Ernő, dr. Fried-
mann Gyula, Gottlieb József, Goldstein Adolf, Knopf
Jakab, Kohn Adolf, Schächter Mór, Schwartz Mihály

Ha jó rum- és likőresszencit akar beszerezni olcsón, forduljon

Glück. Henrik gyárához
Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Viet. 1253
(volt Kolozsvári-u.) 74

Grünwald
Üvegesiszolda,
tükörárugyár és
épületüvegezési vállalata
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

tudatja, hogy tükörüveg-
szállítmánya megérkezett!

Készít mindentféle csiszolt butorüve-
geket és tükröket, tükrök ujrakoncsor-
ozását. — Fintükrök I. II. III. rendű
(10/10 coll) ládáknban. Épületüvegezés!
Minden méretű valódi cseh tábla-
üvegek állandó nagy raktára

Ujrakoncsorozás!

PÉCHY ÉS TÁRSA
MODERN ÜVEGESISZOLÓ és TÜKRÖRÁRUGYÁR
üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte
Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó árakon meg-
rendelhetők. 1270

Steinmetz Armin, Ungar Albert, Weil Ernő 10-10.-
kisebb adományok 36.- (562.-). Lugos: Feuerwerker
Adolf 200.-, Tauber Bernát 50.-, Deutsch Béla
30.- (280.-). 842.-

Összesítés

	Kivétel	Befolyt
Ploesti	150000.- Lei	150.000.- Lei
Lugoj	1793.-	32.156.80
Gyula- fehérvár	377.-	4.297.12
Kolozsvár	434.95	30.608.66
Sárközujlak	432.-	1017.-
Kézdi- vásárhely	280.-	390.-
Margitta	206.50	411.50
A többi helye- gekből	459.-	202.089.53
Jelen szá- munkban	154.549.45	420.920.61

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodája.

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár
CLUJ-KOLOZSVÁR, 1273
Strada Xenopol (Szappan-utca elején)

Állandó raktáron tart saját készítményű láncot,
gyűrűt, karkötőt stb. Vállal minden e szakmába
vágó munkák elkészítését, alakítását és javítá-
sát. Fogászati arany és forrasztó. Huzal és le-
mez arany és ezüstben. Törmelek arany beváltása

Telephon 2-13 Telephon

Előfizetési ár: havonként ... 30 lei
Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1.50 L

Szenzációsan olcsó könyvek!

Zongorahárfa

Buber, Bialik, Móricz Rosenfeld, Kiss
József, Veér Andor stb. kiváló írók
válogatott műveiből összeállította:
dr. Bán Margit. Ára kötve 12 lei

Zsidó reneszánsz

Irta: Grottó Mór. Ára kötve 12 lei

Kapható az UJ KELET kiadóhivatalában,
Szentlélek-utca 1 szám alatt

Karlsbadi porcellánárak. Cseh
táblaüveg. Schreiber-féle préselt és
csiszolt üvegarak. Opállampák és
ernyők. Lámpaárak legolcsóbban
beszerezhetők

DEUTSCH K. I.
Rt.-nál

Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.
Interurban telefon 71 1333
Kérjen árajánlatot!

PRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vasárnap betűvel 2 lel.
Legkisebb szírhirdetés ára 10 lel.

Eladó komplett ural szoba, Piata Mihai Viteazul 20. (Széchenyi-tér) 3010-1

Építendő iroda kiadó raktárral, pincével, megkeresések „Combinatio” címre a kiadóba. 3001-1

Eladó egy Singer-féle, karikahajós férfiszabó-gép és keresztes egy ugyanolyan női varrógép. Cím Gombos-nyomda Minorita-utca 1.

Bocskor, mosótalp, felsőbőr és szíjgyártóblank

Allandóan nagy készlet késznyben és nagyban, legolcsóbb árak mellett. — Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközök. — Jelenlegi talp és bocskor ára 25-30 lel. Magontételemet 5 százalékos engedmény.

SÁMSON BÖRCYÁN,
Gyufagyár-utca 1. — Gyors-
áru raktárral szemben. —
Telefon: gyár 8-88 - lakás 8-87.
1278

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: likőr, rum különlegességeit. Elsőrendű passzét és borát. 1299 — Szász nagyraktár

SÁNDOR ÁGOSTON utóda

uri divatáruháza Cluj, Strada Memorandului, (volt Unió-utca 2. szám.)

Allandó újdonságok 2849-1
divatkülönlegességekben

Utleveteket 48 óra alatt láttamoz. Felvesz hirdetések és fényreklámhirdetéseket. Fordításokat elvegez. „BLOLANA”, Piata Unirei 4. l. emelet 2917-1

TÖRÖTT ARANYAT,

platinát, briliánsokat és mindennemű ékszert vesz és a legmagasabb árat fizet

MAX SPRINGER ékszerész
Sibiu, Strada Regina Maria 20. 2915-1

Csiszoló- korongokat

eredeti NAXOS és TYROLIT minden méretben

Belga Olajköveket

tégelyacél reszelőket, szíjkorongokat

Gatterfűrészeket

elsőrendű gép és hengerolajokat szállít raktárról

SCHIEB

gépgyár Rt. fiókja
Cluj-Kolozsvár

LLOYD

sz. előkelő zsidóság találkozó helye. Bankették, lakodalmak legjobb kivitelben és a legjutányosabb árban. **ORT. ÉTTEREM**
Cluj, Mátyás kir.-u. és Unió-u. sarok

Kereskedők figyelmébe!

Nagyobb mennyiségű

D.M.C.

fehér és színes, minden számban érkezett

Feuerstein és Löwi
cégnél, Cluj, Sir. Reg. Mária 12.
(v. Deák Ferenc-utca)

ה'תש"א
דברים שלישי פועריימן על צד הויתר
טוב אשר ועוד בולין בוי
1285-1
GAJZÁGÓ Cluj, Kinizsi-utca 5.

Hölgyek figyelmébe!

Megnyílt! Salon de Paris Megnyílt! Speciális női fodrász, hajfestő és manikűr terem. Hajfestés legtermészetesebb színekben Fejmosás, ondulálás, fésülés u. m. történelmi és fantazie frizurák, bandacra frizettek, hajfonatok, legszébb kivitelben. — Cal. Victoriai (Kossuth L. u.) 2. 1284

Erdélyben legolcsóbban

A CLUJ (KOLOZSVÁRI)

NAGY

ÁRUHÁZBAN

vásárolhat rövid-, papír-, kötött- és norinbergi árukat

Piata Mihai Viteazul 40. sz. a. Telefon 494
Vidéki levélbeli megrendeléseket postán pontosan eszközöl és meg nem felelő árut visszacsere!

Törött aranyat, ezüstöt, valamint briliáns köveket a legmagasabb ártan vesz **GRÜNFELD** ékszerész, Calea Reg. Ferdinand (Wesselényi-u) 21

Paplan, matrac, ágynemű készen és rendelésre legolcsóbban **Stern-nél Cluj,** Bocskay-utca 9. szám szereshetők be 1218

Gép- vagy butoregályosok!

Eladnám 66.620 számú „Önműködőbölcső” szabadalmamat, vagy megegyezés esetén adnék gyártásjogot, — megegyezvén, hogy ezen művet tömeggyártásnál olcsón lehetne forgalomba hozni. — Szabadalmi rajzok kívánatra megkaphatók.

2988-1 **HIRSCHHORN J.**
Ludesul de mures.

Gyermekjátékokot,

kötött-, rövidárut, porcellán, üveg és ajándéktárgyakat legolcsóbban

Eisenstädter Fülöp és Társa cégnél

Strada Regina Maria (volt Deák Ferenc-utca) 13 sz. — vásárolhat

Fierarie „BARZEL” vastüzet

CLUJ-KOLOZSVÁR,

Piata Mihai Viteazul 13. — Telefon 10-49

Ingyen héber iskolai naptárt kapnak a

ספרות

„Saf Ruth”

Zaidó könyv- és papirkereskedésében (Wesselényi M. és Szép-u. sarok) mindazon tanulók, kik ott 5 lel értékben bevásárolnak

Bőrlábszárvédő

elsőrendű anyagból fekete, barna és sárga színben

Krébs János szíjgyártó

Cluj, Calea Regele Ferdinand 77.

Kereskedőknek árkedvezmény!

Eladó zsákok!

Blumenfeld és Simon Rt.-nál, Str. Ju-liu Maniu (volt Szentegyház-u) 22. sz.

שפת עמנו
Megjelent magyar nyelven és a שפת עמנו amelyet majdnem minden nyelvre lefo. dítoftak már. A legjobb nyelvkönyv a héber nyelv elsajátítására. Ara 30 lel. Kapható a „Saf Ruth” könyvkereskedésben, Wesselényi- és Szép-utca sarok.

Parfumerie

László & Comp.

CLUJ, Piata Unirei 12.

Telefonszám: 178.

Manicure és parfume casseták, francia, angol parfüm és kozmetikai különlegességek

Engros és endetail

1211